

VOLEBNÍ KOMENTÁŘ

Klima a energetika – programy politických stran pro volby do Evropského parlamentu 2019

Kateřina Davidová

Úvod

Postupující změny klimatu se začínají stále více projevovat i v evropských zeměpisných šířkách a toto téma se tak v posledních letech dostává stále výše na žebříčku politické agendy v EU. V mnoha členských státech Evropské unie budou tyto volby těmi prvními, kdy postoj stran ke změnám klimatu budou jedním z hlavních faktorů rozhodujících o jejich úspěchu či neúspěchu. Ačkoli ve střední a východní Evropě to stále ještě není volební téma číslo jedna, i zde se jedná o voličsky důležité téma. Podle průzkumu společnosti Ipsos je v těchto volbách ochrana klimatu prioritou pro 69 % českých potenciálních voličů.¹

Vzhledem k tomu, že Evropský parlament je často tou nejprogresivnější evropskou institucí posouvající evropskou klimatickou politiku dopředu, jsou tyto volby z hlediska ochrany klimatu a zmírnění klimatické krize naprosto zásadní. Hlubší rozbor tématu klimatické změny v těchto volbách poskytuje článek Hlavní témata nadcházejících Evropských voleb,² který Institut EUROPEUM vydal v květnu 2019. Tento článek se pak zaměří čistě na analýzy volebních programů hlavních kandidujících stran a hnutí z hlediska klimatických a energetických politik, které navrhují.

¹ Centrum pro dopravu a energetiku, "Průzkum veřejného mínění: životní prostředí jako volební téma pro české voliče", 2019, <https://cde.ecn.cz/uploads/pruzkum-verejneho-mineni-cr.pdf>.

Názory politických stran

ANO

Hnutí ANO má bod o klimatické změně zařazen na poslední místo svého programu. Hnutí upírá svoji hlavní pozornost na konkrétní dopady klimatické změny v Čechách (např. sucho) a na opatření, kterými se můžeme na tyto dopady adaptovat. Vyzdvihují zde podporu programům na zvýšení schopnosti krajiny zadržovat vodu a na výsadbu stromů. Program také zmiňuje podporu Pařížské dohody o snižování emisí skleníkových plynů, avšak pouze za předpokladu, že nebude ohrožena konkurenceschopnost evropského průmyslu. Celkově lze říci, že ANO v programu dává přednost adaptaci před mitigací, což není nejšťastnější způsob řešení klimatických změn.

V oblasti energetiky ANO plánuje podporovat zejména jadernou energetiku a obnovitelné zdroje a utlumovat uhelné elektrárny, což je z hlediska snižování emisí skleníkových plynů vhodný přístup. Program také zmiňuje zlepšení čerpání evropských fondů na úspory energie, což je oblast, kde zatím Česká republika zaostává. Celkově tak program vyznívá pro ochranu klimatu poměrně příznivě.

Piráti

² Davidová, K. a Havelka, V., „Hlavní témata nadcházejících Evropských voleb“, Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, květen 2019, <http://europeum.org/data/articles/komentar.pdf>.

Čeští Piráti mají společný volební program s ostatními pirátskými stranami v EU. Tento program dává velký prostor tématům spojeným s životním prostředím a udržitelností. Klima a energetika již tolik prostoru nedostávají, avšak základní premisy jsou zde obsaženy.

Piráti podporují cíl udržet globální růst teploty na 1,5°C oproti předindustriální době, což je hranice, kterou vědci označili za ještě „bezpečnou“. Zaměřují se zejména na technologické a právní aspekty ochrany klimatu, např. podpora obnovitelných zdrojů energie by podle nich v celé EU neměla být právně omezena. Stejně tak nové technologie by měly být právně zaštitěny. Explicitně také podporují přechod od fosilních zdrojů energie na čisté zdroje a zapojení občanů a komunit do výroby energie, což je v souladu s doporučeními odborníků na dekarbonizaci.

Spojenci pro Evropu

Spojenci pro Evropu, neboli TOP09 a STAN s podporou Zelených a Liberálně ekologické strany, mají co do ochrany klimatu nejpropracovanější program ze všech analyzovaných stran. Změnu klimatu vnímají v její komplexitě a zmiňují jí např. i u otázky evropské bezpečnosti, která je pro ně prioritou číslo jedna.

Samotná ochrana životního prostředí a klimatu je pak pro ně prioritou číslo tři a seznam navrhovaných opatření obsahuje všechny nutné aspekty mitigace i adaptace. Věnují se jak přechodu na obnovitelné zdroje, tak rozvoji nových technologií, tak „ozelenění“ společné zemědělské politiky, tak redukcí odpadů a přechodu na oběhové hospodářství. Plány mají také na podporu nízkoemisní dálkové dopravy např. železnic na úkor letecké dopravy. Celkově je program z hlediska klimatu a energetiky propracovaný a odpovídající aktuálním výzvám.

ČSSD

Sociální demokraté zaměřují svůj program na „férovost“ evropského projektu a otázku ochrany klimatu vnímají jako jeden z aspektů této „férovosti“. Správně propojují projevy extrémního počasí, které v Evropě pociťujeme, s jejich příčinou, tedy změnou klimatu. Vyzdvihují fakt, že EU jako celek je silným hráčem a může

tak jít v klimatické politice příkladem, který budou dále následovat i další důležití hráči jako jsou USA či Čína.

Konkrétní kroky v programu se ale zaměřují spíše na dílčí problémy, jako je špatné hospodaření s českými vodami a lesy. Omezení skleníkových plynů plánují skrze rozvoj elektromobility a reformu domácího vytápění. Nezmiňují však českého největšího producenta skleníkových plynů, kterým je uhlí a jeho spalování v elektrárnách. Samostatnému tématu energetiky se v programu vůbec nevěnují a ani obnovitelné zdroje v jejich programu nejsou zmíněny.

ODS

Občanští demokraté ve svém programu ochranu klimatu explicitně nezmiňují. Naopak evropské cíle na snižování emisí skleníkových plynů interpretují jako ohrožení naší konkurenceschopnosti. Otázce nezbytnosti čelit klimatické krizi se vyhýbají.

Z energetického hlediska podporují rozumné využívání obnovitelných zdrojů energie a jádro. V dopravě podporují rozvoj alternativních druhů dopravy a rozvoj veřejné hromadné dopravy, což by vedlo ke snížení emisí, ale toto propojení zde není zdůrazněno. Ochráně životního prostředí, vody a půdy se strana na obecné úrovni věnuje a navrhuje dílčí změny, avšak chybí zde hlubší zasazení problémů do kontextu.

Hlas

Hnutí Hlas má část svého programu věnující se ochraně klimatu a životního prostředí detailně zpracovanou. Správně se zaměřuje na komplexní řešení příčin změny klimatu. Propaguje zavedení tzv. climate proofingu veškerých nových legislativních návrhů, tedy posouzení jejich dopadu na klima.

Řešení klimatické změny vidí hnutí Hlas v mnoha rovinách jako je energetika, zemědělství, doprava, odpady a další. Podporuje rozvoj alternativních pohonů a obnovitelných zdrojů energie, stejně tak jako zvyšování energetické účinnosti a zavedení oběhového hospodářství. Zmiňují zde také nutnost zlepšení hospodaření s vodou a půdou. V programu jsou tak obsaženy všechny důležité problémy,

které se České republiky týkají a vhodné návrhy na jejich řešení.

KDU-ČSL

Lidovci se tématu změn klimatu de facto nevěnují. V rámci programového bodu „Evropa v souladu s přírodou“ jej zmiňují pouze okrajově. Prioritou v tomto ohledu pro ně je zemědělství, konkrétně revize společné zemědělské politiky tak, aby podpora nešla velkým zemědělským koncernům a aby z evropských fondů nebyly financovány neekologické projekty. Energetice se program nevěnuje.

KSČM

Komunistická strana vnímá Evropskou unii z pohledu krize, ve které se podle ní aktuálně nachází. Program je tedy koncipován jakožto reakce na tuto krizi, kde klimatická krize je jednou z jejích součástí. Z politik na ochranu klimatu zde zmiňují snížení využívání fosilních paliv a navýšení úspor energie. Důležitým bodem pro ně je ukončení osvobození letecké a vodní dopravy od spotřební daně za pohonné hmoty.

Jako preferované zdroje elektrické energie označují jádro a malé solární zdroje. Zmiňují také boj s energetickou chudobu, který je v jiných programech opomíjený. Velký prostor věnují také ochraně půdy a vody. Zároveň však volají po navýšení živočišné výroby v České republice, což by ve výsledku vedlo ke zvýšení emisí skleníkových plynů.

SPD

Hnutí SPD ve svém programu změnu klimatu vůbec nezmiňuje. V energetické otázce dominuje téma soběstačnosti a bezpečnosti. Hlavním energetickým

tématem je pro ně boj proti korporacím. Ačkoli hnutí na jednom místě programu zmiňuje, že podporuje „efektivní využití obnovitelných zdrojů“, na dalším místě volá po ukončení všech dotací pro solární elektřinu, což by reálně rozvoj obnovitelných zdrojů zpomalilo, či dokonce zastavilo. Program je nekonzistentní a z hlediska ochrany klimatu naprosto nedostačující.

Hodnocení

Ochrana klimatu a boj s klimatickou změnou se letos dostaly na program většiny hlavních českých stran. O to více pak vyčnívají ty strany, které tuto otázku neřeší buď vůbec nebo nedostatečně. Nejslabší klimatický program má jednoznačně hnutí SPD, následované KDU-ČSL a ODS. Naopak nejkvalitněji vyznívá program Spojenců pro Evropu, následovaný hnutím Hlas a Piráty. Průměrné klimatické programy mají ANO, ČSSD a KSČM.

Mezi nejčastěji navrhovaná řešení klimatické změny patří podpora obnovitelných zdrojů (někde i jádra) a zvyšování energetické účinnosti. Většina stran se také věnuje otázce sucha a navrhuje přechod na udržitelnější zemědělství a lepší péči o krajinu. Téma podpory nízkoe emisní dopravy se také objevuje u vícero stran. Strany s propracovanějším programem se pak soustředí i na otázky klimatické legislativy a klimaticky příznivého nastavení veřejných financí, což jsou všechno nezbytné kroky k tomu, aby EU byla i nadále lídrem v boji proti klimatickým změnám.

Spolufinancováno v rámci
programu Evropské unie
„Evropa pro občany“

Podpora Evropské komise při tvorbě této publikace nepředstavuje souhlas s obsahem, který odráží pouze názory autorů, a Komise nemůže být považována za odpovědnou za jakékoliv využití informací obsažených v této publikaci.